

Descoperirea trecutului

Investigarea crimelor comunismului și a sistemului represiv avansează datorită unor istorici și cercetători tineri care depun eforturi pentru a ilumina unul din cele mai întunecate capitole din istoria țării. Fundația Konrad Adenauer îi prezintă pe acești tineri cercetători într-o serie de interviuri.

1. Ce este IICCMER și care este rolul său?

IICCMER a fost înființat în decembrie 2005 sub titulatura de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România, iar din noiembrie 2009, prin fuzionarea cu Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, a devenit Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. IICCMER este o agenție guvernamentală care, prin Hotărârea de Guvern în baza căreia funcționează, are mai multe atribuțiuni, cele mai importante fiind următoarele: „investigarea științifică și identificarea crimelor, abuzurilor și încălcărilor drepturilor omului pe întreaga durată a regimului comunist în România, precum și sesizarea organelor în drept în acele cazuri în care sunt depistate situații de încălcare a legii”, „adună date, documente și mărturii cu privire la toate acțiunile care au lezat drepturile și libertățile omului în anii regimului comunist și pe baza acestora sesizează organele de cercetare penală, indiferent de timpul și de circumstanțele în care acestea s-au

petrecut”, „efectuează studii și cercetări, în țară și în străinătate, pentru aprofundarea cunoașterii regimului comunist și a fenomenului exilului românesc” ș.a. Așadar, IICCMER are un rol complex, acela de a umple un gol în cercetarea științifică a trecutului recent, care se desfășoară, la nivel academic, și în cadrul altor instituții, însă rămâne deficitară în anumite direcții.

2. In ce condiții se face cercetare în România?

Există voci potrivit cărora sunt prea multe institute și instituții care se ocupă de cercetarea trecutului recent. Cu toate acestea, prin comparație cu alte state foste comuniste, nu stăm deloc bine. Cu câteva excepții, multe dintre aceste instituții se descurcă destul de greu, sursele de finanțare asigurându-le adesea numai supraviețuirea. În plus, se confruntă (și ne confruntăm și noi) cu o problemă principală: accesul la documentele de arhivă. Practic, abia de câțiva ani se poate vorbi de o „democratizare” parțială a accesului la sursele primare

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER

THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

reprezentate de documentele de arhivă. Dar, cu toate acestea, instituțiile deținătoare de arhive mai au multe probleme de rezolvat pentru ca cercetarea să poată să se facă la un nivel mulțumitor.

3. Cum ați ajuns să lucrați în domeniul istoriei comunismului?

Încă de la începutul facultății am vrut să mă ocup de istorie contemporană. La nivel de licență încercările de a aborda teme ce vizau perioada de după 1945 s-au lovit de o rezervă din partea profesorilor pe care i-am solicitat să îmi fie îndrumători, motiv pentru care m-am ocupat de perioada interbelică. În 1997, după terminarea facultății, am urmat Studii aprofundate în istoria mentalităților - istorie orală, tot la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Eram prima generație care urmam astfel de studii și funcționam în strânsă legătură cu Institutul de Istorie Orală, care se înființase în același an. Primul proiect de cercetare al Institutului avea ca temă rezistența armată anticomunistă, și în cadrul acestuia am avut șansa de a participa (în 1997) la o campanie de teren în zona Huedin, jud. Cluj (pentru a realiza interviuri cu martori și participanți la mișcarea de rezistență armată din zonă - grupul Teodor Șuşman). Mi-am ales, apoi, ca temă o înscenare judiciară regizată de Securitatea din Hunedoara, privind așa-zisa Organizație „Garda Albă”. Am mers în zonă pentru a realiza interviuri cu supraviețuitorii, iar rezultatele cercetării s-au concretizat atât în disertație cât și în primul meu

studiu publicat, ceea ce pentru un tânăr absolvent, însemna foarte mult. În vara lui 1998, împreună cu echipa Institutului de Istorie Orală am fost la Teregova (jud. Caraș-Severin) pentru cercetări privind rezistența anticomunistă din acea zonă. Mi-a plăcut metodologia de lucru, interacțiunea cu oamenii care determină o relaționare cu „sursa istorică” diferită de cea din arhivă, și de atunci interesul meu s-a cristalizat în zona istoriei comunismului și a istorie orale.

4. Cum decurge cooperarea cu alte instituții ale statului din domeniu, cum ar fi Arhivele Naționale sau CNSAS?

Eu am început cercetările la Arhivele Naționale în 1996, iar la CNSAS în 2006. Pe parcursul anilor au fost perioade mai bune și mai puțin bune. Vechea zicală românească potrivit căreia „Omul sfințește locul” se aplică și în cazul celor două instituții. Atunci când angajații acestora își înțeleg menirea, aceea de a fi în slujba cetățeanului, lucrurile merg bine, însă, din păcate, nu întotdeauna se întâmplă acest lucru. În momentul de față e mult mai bine la Arhivele Naționale, deoarece accesul cercetătorilor la documente se face rapid. În plus se pot fotografia documentele sau dosarele care interesează. În felul acesta ai posibilitatea de a valorifica documentele în timp real.

5. Pentru cercetare este important accesul la surse. Aveți acces nerestricționat la documentele din perioada comunistă?

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER

THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

Din păcate nu. Ca să mă refer doar la situația CNASAS, multe dintre documentele care ar trebui să fie accesibile la această instituție încă sunt la deținătorul inițial (SRI). Iar în ceea ce privește documentele predate și intrate în arhiva CNSAS, multe nu sunt încă inventariate, sau bazele de date nu sunt realizate suficient de bine astfel încât se întâmplă frecvent să nu putem accesa acele documente de care avem nevoie în cercetările noastre. Un alt caz ce poate fi amintit aici este cel al documentelor din Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor care, deși unele sunt din anii '50-'60, sunt clasate, iar accesul la ele este permis doar cercetătorilor care dețin un certificat ORNISS. Și astfel revenim la acea „democratizare” parțială amintită anterior, pentru că majoritatea celor care studiază perioada respectivă nu dețin un astfel de certificat, ceea ce, practic, le creează dificultăți majore în documentare, care se reflectă și în „produsul” final al cercetării lor (cărți, studii, lucrări de doctorat etc.)

6. Mai sunteți implicat ca cercetător și în alte activități pe lângă IICCMER?

Fac parte și din echipa proiectului „Comunismul în lumea rurală românească. Studiu de caz: propaganda Frontului Plugarilor (1944-1953)” derulat sub egida Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

7. Există la IICCMER și alte direcții de cercetare pe lângă investigații și memoria exilului?

Pe lângă activitatea ce are în vedere memoria exilului românesc și investigațiile speciale (plângeri penale, investigații arheologice), cercetarea fundamentală ocupă un rol important în activitatea curentă, numeroasele volume, studii și comunicări ale experților IICCMER fiind o dovadă în acest sens.

Proiecte educaționale, atât pentru elevi și studenți cât și pentru profesori, au, de asemenea, o importanță deosebită. Aș aminti aici numeroasele concursuri de eseuri și artă grafică, dar și Școala de vară de la Făgăraș - Sâmbăta de Sus (anul acesta la a IV-a ediție), Universitatea de vară de la Râmnicu Sărat (anul acesta la ediția a VIII-a), training-uri cu profesori de istorie și socio-umane ș.a. Nu în ultimul rând avem numeroși petenți care ni se adresează cu diverse solicitări și, în măsura în care avem posibilitatea, îi ajutăm.

8. Cât de mare este interesul în România pentru deoalarea crimelor comunismului ?

Aș spune că există un interes relativ. Sunt tinerii născuți în anii '80 sau după '89 care vor să afle mai multe (relevante în acest sens sunt numeroasele aplicații pe care le-am primit la concursurile organizate în ultimii ani), sunt foștii deținuți politici sau urmașii acestora ori ai celor care au pierit ca urmare a acțiunilor represive ale regimului comunist care vor, de asemenea, să clarifice anumite aspecte din trecut. Totuși mai există și alte două categorii consistente: cei care ar vrea ca ceea ce a fost să rămână în urmă și nostalgicii. De altfel, sondajele

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER

THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

de opinie desfășurate în ultimii ani relevă că există o pondere însemnată a celor care valorizează pozitiv comunismul. Problema este că sunt, printre aceștia, mulți care au acum 35-45 de ani, deci generația care ar trebui să asigure dezvoltarea României pe drumul european. Ori pentru o persoană care regretă trecutul comunist este greu să aprecieze valorile europene și să depună toate eforturile în vederea apărării democrației și statului de drept. Cum înțeleg fiecare dintre situațiile prezentate, nu îi condamn pe nostalgici sau pe indiferenți, dar faptul că sunt atât de mulți îmi întărește convingerea că mai este mult de muncă (și aici mă gândesc la cercetători, mass-media, dar mai ales la clasa politică) ca situația să se schimbe.

9. Ce diferență există între voința politică și nevoia populației de a cunoaște adevărul și de a condamna vinovații?

Din păcate, în mare măsură, clasa politică românească este puternic influențată de trecut. Marea majoritate a celor care au avut un rol major în politica de după 1989 au fost, într-un fel sau altul, legați de regimul comunist. Iar mulți dintre politicienii tineri au fost formați și i-au luat ca modele pe primii. Așadar, „anticomunismul” clasei politice este mai degrabă unul discursiv, cu o cadență strâns legată de campaniile electorale. Pe de altă parte, atât a timp cât există interes din partea unei părți a populației pentru aceste problematice, vor exista și politicieni care vor face din „anticomunism” temă de campanie. Marea problemă este, însă, că între

„discurs” și „soluții” concrete este o distanță mult prea mare.

10. Care este situația în școli? Se predă la istorie ceva despre comunism? Are institutul proiecte în școli? Ce modificări ați aduce dumneavoastră în acest sens în programa școlară?

În programa școlară istoria în general are un număr destul de redus de ore. Lecțiile despre comunism sunt spre finalul anului școlar, ceea ce influențează modul de desfășurare a lor (presiunea materiei rămase de predat, a mediilor ce trebuie încheiate, a evaluărilor, oboseala elevilor și apropierea vacanței etc.). O situație aparte este în liceele în care a fost ales și implementat cursul opțional de „Istoria comunismului”. În acest sens, în sprijinul profesorilor, sub egida Institutului a apărut în 2008 un manual „O istorie a comunismului din România”, care, din câte știu eu, s-a bucurat de un mare succes. În ceea ce privește programa școlară și o eventuală modificare a ei, desigur că o mai mare promovare a acestui curs opțional ar fi o soluție.

11. Ce efecte au avut represaliile securității, întemnițările asupra rezistenței anticomuniste în România și în exil?

Securitatea a fost principalul instrument utilizat de regimul comunist pentru a se impune și a se menține la putere. Ideea „omniprezenței și omnipotenței Securității” s-a insinuat în mentalul colectiv românesc și a avut un rol

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER
THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

important în demobilizarea celor care, deși erau nemulțumiți de sistem, nu aveau suficient curaj pentru a se exprima și a acționa în mod deschis. Teroarea instituită de Securitate nu a ocolit nici exilul românesc, reprezentanții de elită ai acestuia fiind în permanență urmăriți, amenințați și uneori chiar reduși la tăcere prin metode violente.

12. Ce diferențe și ce similitudini vedeți dumneavoastră între conștiința colectivă a populației României după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și după căderea comunismului?

Al doilea război mondial și deceniile de dictatură comunistă au fost în egală măsură experiențe cumplite care au lăsat răni adânci în mentalul colectiv al românilor. În ambele cazuri, însă, exista o doză de optimism la nivelul populației care spera că situația se va îmbunătăți și va urma o perioadă de redresare economică, fără conflicte și frământări majore. Din păcate, lucrurile au stat altfel, atât în perioada de după 1945 cât și în primii ani de după Revoluție. Spre deosebire de perioada postbelică, când a urmat afundarea în dictatura comunistă, după revoluția din 1989 lucrurile s-au redresat cu timpul, deși cu mare greutate și încă la un nivel nesatisfăcător pentru marea majoritate a populației.

13. Care este situația în România după 25 de ani de democrație? Mai este comunismul o temă de actualitate? În ce măsură împovărează istoria

comunismului societatea civilă și acțiunile ei?

Așa cum spuneam și anterior comunismul nu a trecut. Sunt 45 de ani care și-au pus amprenta în mod decisiv asupra a tot ceea ce este în România, de la aspectele politice, sociale și economice până la mentalitatea oamenilor formați în acei ani. Nici unul dintre aceste aspecte (iar ultimul cu atât mai mult) nu se pot schimba „peste noapte”. În fiecare zi, în tot ceea ce trăim, pot fi văzute efectele comunismului, dacă se dorește acest lucru. Iar societatea civilă este și ea marcată de această problemă. În ultimii 25 de ani au existat numeroase dezbateri despre trecut și prezent organizate de societatea civilă, prin diverse organizații și asociații care o compun. Dar, în egală măsură, trecutul comunist a generat și numeroase convulsii și tulburări în rândul acesteia, contribuind la o diminuare a rolului pe care l-ar fi putut avea în evoluția țării.

14. Care era situația etnicilor germani după al Doilea Război Mondial? Care este diferența dintre politica deportărilor din alte țări din blocul estic și România?

Încheierea războiului și intrarea României în zona de influență sovietică a avut un impact deosebit asupra etnicilor germani. Ei au fost considerați de autoritățile comuniste, și chiar și de o parte a populației românești, responsabili de nenorocirile din timpul conflagrației. Apartenența etnică a fost, atunci, suficientă pentru justificarea unor măsuri punitive luate împotriva lor.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER
THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

Drama lor a început în ianuarie 1945, odată cu deportarea în Uniunea Sovietică la munca de reconstrucție a unui număr mare de persoane, reprezentând partea activă a populației. Ulterior au urmat alte decizii care le-au afectat ireversibil existența (deposedarea de bunurile mobile și imobile, limitarea unor drepturi etc.). Toate acestea au dus, ulterior, la o creștere a dorinței lor de a emigra și la scăderea masivă a populației germane din România, fenomen fără precedent într-o țară în timp de pace.

Între situația din România și din celelalte țări intrate în zona de influență sovietică nu au existat diferențe de tratament față de etnicii germani. Din fiecare țară ei au fost ridicați și deportați la muncă în URSS, având de suferit din cauza condițiilor inumane în care au fost nevoiți să trăiască și să muncească acolo.

15. Ce influență a avut rezistența armată din munți în România comunistă?

Răspunsul la această întrebare ar putea fi dual, în funcție de perspectiva din care ar fi privită. În anii '60, când nu mai existau luptători anticomuniști în munți, ei fiind în marea lor majoritate uciși sau în închisori (alături de rude și alte persoane care îi sprijiniseră), influența ar fi părut una nesemnificativă. În pofida sacrificiului lor țara fusese comunistă, iar mult așteptatul conflict între puterile occidentale și URSS (care sperau ei că le va oferi șansa eliberării țării de comunism) nu a avut loc. Dintr-o perspectivă

actuală, lupta lor reprezintă un etalon de sacrificiu și demnitate care poate fi comparat cu acțiunile de revoltă anticomunistă din alte țări est-europene. Din păcate puținii supraviețuitori ai rezistenței anticomuniste nu au fost suficient valorizați în anii de după 1989, iar lecțiile lor de viață nu au ajuns la atât de mulți pe cât ar fi fost posibil. Iar explicația pentru acest fapt vine să completeze răspunsurile anterioare: pentru că unii dintre cei care i-au urmărit în munți, i-au torturat, condamnat sau supravegheat pe acești luptători anticomuniști erau, ei sau copiii lor, verigi în unele structuri decizionale, sau aveau o anumită influență asupra lor.

16. Ce rol au avut femeile în mișcarea de rezistență?

În mișcarea de rezistență nu au fost multe femei. Faptul este explicabil, având în vedere condițiile în care s-a desfășurat acesta și este cu atât mai impresionantă tăria de caracter de care au dat dovadă cele care au decis să se implice în acest fenomen. În acest context nu pot să nu o amintesc pe Lucreția Jurj, membră a Grupului „Teodor Șuşman” care a activat în Munții Apuseni timp de 4 ani, și pe care am avut șansa de a o cunoaște, intervievă și de a-i publica în 2002, împreună cu colegul meu de atunci Cornel Jurju, povestea vieții (*Suferința nu se dă la frați*). *Mărturia Lucreției Jurj despre rezistența anticomunistă din Munții Apuseni (1948-1958)*, editura Dacia, Cluj-Napoca). A fost o femeie deosebită, care m-a

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER

THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

marcat, atât profesional cât mai ales uman.

17. Rezistența anticomunistă este privită/tratată diferit în cercetare și în mentalul populației?

Există o diferență între cele două perspective. În cercetare se încearcă să se afle ceea ce s-a întâmplat, să se explice evenimentele în contextul în care au avut loc, în funcție de sursele de care dispune cercetătorul și de onestitatea lui. Nu spun obiectivitate, pentru că este impropriu să vorbim de așa ceva în cercetarea istorică, aceasta fiind profund subiectivă.

În ceea ce privește mentalul populației și aici se impun unele diferențieri. Cei care nu au avut legături și nu au fost afectați în mod direct de mișcarea de rezistență (care pot avea păreri împărțite) și cei din zonele în care au acționat respectivele grupuri de opozanți sau diverși luptători izolați. În cazul din urmă lucrurile sunt mai sensibile, în mare parte comunitățile fiind încă divizate între cei care consideră că cei care au ales să fugă în munți au procedat corect și cei care susțin contrariul. În prima categorie sunt rude și urmași ai celor în cauză, iar în a doua sunt, de regulă, cei care au avut anumite beneficii în timpul regimului comunist datorită sprijinului acordat autorităților în prinderea fugarilor și în persecutarea familiilor acestora sau a celor care îi susțineau. Tot în ultima categorie sunt și cei care au devenit victime colaterale în confruntarea dintre regim și luptătorii anticomuniști sau care și-au pierdut un membru al familiei

din această cauză. În cazul lor, căutarea motivului care a dus la o tragedie în familie se oprește la opoziția regimului, fără a încerca / sau a vrea să înțeleagă că cei care au fugi în munți au făcut acest lucru forțați de un regim nelegitim și abuziv, și că doar acesta este vinovat de cele întâmplate.

18. Ce rol au avut grupurile naționaliste și fasciste în rezistență?

În mișcarea de rezistență au existat și foști membri ai partidelor naționaliste sau simpatizanți ai acestora, însă alături de ei au fost și reprezentanți și simpatizanți ai partidelor democratice sau apolitice. În anii în care au acționat aceste grupuri de rezistență, autoritățile aplicau „cu generozitate” eticheta de „fasciști” opozanților, chiar dacă nu existau elemente care să justifice o astfel de încadrare.

19. Care sunt dificultățile cele mai mari pe care le întâlniți în activitatea dumneavoastră de cercetător?

Dificultatea ce mai mare constă în accesul la sursele primare de informații (documentele de arhivă și mărturiile orale). Despre arhive și „aventura” cercetării am amintit deja și ar fi încă multe de spus. În ceea ce privește mărturiile orale ale participanților și martorilor la evenimentele istorice, acestea reprezintă o sursă perisabilă, și lipsa unui program național de preservare a informațiilor pe care ei le dețin va face ca, într-un timp relativ scurt, aceste surse să fie iremediabil pierdute.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER
THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

20. Proiectele derulate de institut sunt finanțate de stat. Aveți însă și alți parteneri/finanțatori?

Cea mai mare parte a bugetului Institutului este asigurat de la bugetul de stat. În anii trecuți au mai existat și alți finanțatori, punctual, pentru anumite proiecte. Actualmente parteneriatul cu Fundația Konrad Adenauer ne asigură un cadru financiar care ne permite să punem în practică o serie de proiecte pe care, în alte condiții, nu am putea să le derulăm.

21. Cum este colaborarea cu FKA?

Referindu-mă la experiența directă de colaborare pe care am avut-o cu FKA începând cu 2009 pot spune că aceasta a fost una deosebită, pe parcursul căreia am învățat multe lucruri foarte utile.

22. Care parte a activității dumneavoastră vă dă cea mai mare satisfacție?

Este greu să ierarhizezi atunci când faci cu plăcere ceea ce faci. Cu toate acestea, aș spune că activitățile educaționale. În mod concret, atunci când, după câțiva ani, văd că un fost participant la o școală de vară sau universitate de vară are rezultate remarcabile și realizez că, într-o anumită măsură, prezența la respectivul eveniment l-a influențat, bucuria e foarte mare. Și funcționează ca un resort care mă determină să continui să mă implic sau să susțin astfel de demersuri.

23. Institutul are în acest moment o serie de proiecte cu grupuri țintă diferite. Ne puteți povesti câte ceva despre aceste proiecte?

Există proiecte care îi vizează pe elevii de liceu (concursuri de eseuri sau de creativitate), care au ca „premiu” participarea la școli de primăvară, respectiv vară. Apoi, pentru studenți, universitatea de vară de la Râmnicu Sărat; pentru doctoranzi o conferință anuală a doctoranzilor și burse doctorale anuale; pentru cercetători simpozionul internațional de la Făgăraș; pentru profesori mai multe training-uri pe probleme de drepturile omului și de istorie recentă. Pentru categorii mai complexe de grupuri țintă aș putea menționa publicațiile, filmele și site-urile. Așadar încercăm să satisfacem nevoia de informare a unor categorii cât mai largi și să oferim, în egală măsură, o platformă de inter-relaționare pentru cei interesați de istoria comunismului.

24. Cât de mare este interesul pentru proiectele dumneavoastră? Există o diferență a gradului de interes în funcție de grupul țintă? (Se interesează tinerii din ziua de azi mai mult de perioada comunistă decât generațiile anterioare?)

Există interes din partea tinerilor și sutele de participanți la concursuri sunt cea mai bună dovadă în acest sens. În ceea ce privește interesul lor comparativ cu al celor mai în vârstă nu aș face neapărat o comparație. Cred că este unul

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER
THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

firesc și vine din nevoia de a cunoaște și de a înțelege ceea ce se întâmplă în jurul lor și implicit cu ei. Cei mai în vârstă sunt marcați de problemele cotidiene în mai mare măsură, ceea ce, cred eu, face ca interesul pentru prezent să fie mai mare, în detrimentul celui pentru trecut. Dar există, chiar și așa, numeroase persoane care urmăresc activitatea noastră și au făcut o pasiune din a afla mai multe despre comunism.

25. Este colaborarea cu studenți importantă? Există deficite în studiile universitare din acest domeniu?

În ultimii ani, odată cu schimbarea generațiilor de cadre didactice, lucrurile au evoluat într-o direcție bună și în mediul universitar. Dacă în anii '90 mare parte dintre cei care erau la catedre fuseseră și înainte de 1989, fapt ce influența inclusiv conținutul materiilor predate, cu timpul au apărut profesori mai tineri, cu o altă mentalitate, care sunt preocupați de devoalarea trecutului comunist al României.

În plus, există și o presiune internă, din partea studenților, care vor să afle informații mai aplicate, în conexiune cu ceea ce se studiază și în străinătate, ceea ce determină cadrele didactice să își modifice grilele de interes. În plus o democratizare a accesului la informații (și prin intermediul internetului, televiziunii) face ca lucrurile să fie mai simple ca în urmă cu 15-20 de ani.

26. Care este relația dintre istoricii români care se ocupă de comunism? Există o rețea?

Relațiile sunt diverse, de la prietenii, amiciții, relații colegiale până la conflicte deschise, pentru că, din păcate, există și în „breasla” istoricilor orgolii și ambiții. Despre o „rețea” este greu de vorbit, mai degrabă aș spune că există mai multe rețele informale, care au puncte de conexiune la nivel de instituții sau de persoane. Evident, și în această breaslă ar fi necesară constituirea unor asociații profesionale puternice, care ar putea asigura nu doar o mai bună capacitate de informare sau de inițiere a unor proiecte comune, ci ar putea contribui și la creșterea calității științifice a cercetărilor și a rezultatelor acestora.

27. Există o platformă internațională pentru domeniul în care activează IICCMER? Există o rețea de experți internaționali?

Și în plan internațional situația este similară. Există rețele mai mari sau mai mici, cercetători care se cunosc între ei și colaborează, dar și multe deficiențe de comunicare. Un demers important pentru a aduna cât mai multe instituții și cercetători într-o rețea o reprezintă platforma „European Network Remembrance and Solidarity”. Ea este, în opinia mea, un model pozitiv și activitățile derulate în ultima perioadă argumentează acest punct de vedere.

28. Există în România concurență între diferitele proiecte și instituții care au ca obiect de activitate perioada comunistă?

Desigur, însă personal nu văd concurența ca un lucru negativ,

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER
THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

atunci când ea este una onestă. Din contră. Un mediu concurențial este benefic pentru că ridică nivelul și obligă pe toți cei implicați la o permanentă autodepășire. În plus sunt atât de multe lucruri de făcut încât așa spune că „e loc sub soare pentru toată lumea”. Spre deosebire de alte state foste comuniste nu suntem foarte înaintați în cercetarea trecutului recent, prin urmare ar fi benefic dacă energiile s-ar canaliza spre a activități concrete în mai mare măsură decât în a urmări (cu invidie) ce fac alții. Cred că avem încă multe de făcut, iar scopul ar trebui să fie unul comun, care să ne unească, mai degrabă, decât să ne dezbină.

29. Care este după părerea dumneavoastră poziția institutului din punctul de vedere al ingerinței politicii?

Institutul a fost o creație politică (înființat de prin Hotărâre de Guvern în decembrie 2005 de către prim-ministrul de atunci, Călin Popescu Tăriceanu) și evoluția lui a stat sub spectrul politic, în sensul în care numirile președinților/președinților executivi s-au făcut de către primul-ministru. Așadar schimbările din arcu guvernamental nu ne-au ocolit.

30. Este activitatea institutului influențată de evenimente politice?

Cu excepția schimbărilor de guverne așa spune că mai degrabă nu, deși au existat și situații în care agenda instituțională, prin intermediul celor care s-au aflat în fruntea institutului, a fost

influențată de situația și disputele politice.

31. Vi se pare că există o paralelă între Gauck-Behörde (Behörde des Bundesbeauftragten für die Stasi-Unterlagen) și IICCMER?

Există unele asemănări în privința unora dintre programele pe care cele două instituții le desfășoară. Mai multe similitudini, însă, văd între BStU și CNSAS.

32. Sperați că se va ajunge la același nivel de elucidare a crimelor comunismului ca și în Germania?

Modelul german este unul de succes, însă situația de acolo a fost diferită de cea de la noi și asta s-a văzut și în modul în care s-a abordat trecutul recent și mai ales în politicile educaționale și de memorie. Dar atâta timp cât ai modele la care te poți raporta, cred lucrurile se află într-o direcție bună.

33. Care este după părerea dumneavoastră viitorul institutului?

Cred că IICCMER ar trebui să ocupe și în continuare o poziție importantă în zona de cercetare a trecutului, în gestionarea memoriei acestuia dar și în domeniile educaționale conexe. Va trebui, însă, să reușim să rămânem racordați în zonele de interes ale publicului. Atâta timp cât viitorul este legat indisolubil de trecut, iar cunoașterea a ceea ce a fost poate ajuta la înțelegerea prezentului și la fundamentarea a ceea ce va fi, avem un rol bine determinant.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

RUMĂNIEN

SVEN-JOACHIM IRMER
THEODOR WOLF

Mai 2014

www.kas.de/bukarest

Chiar dacă decizia politică este extrem de importantă, în bună măsură viitorul Institutului depinde de noi. Însă indiferent cât va mai exista Institutul, este foarte important să ne desfășurăm activitatea cu profesionalism, ca și până acum.